

נייר עמדה לקראת הדיון בנושא הצעת חוק לידות הבית

החוק נועד לתקן אפליה ארוכת שנים בין יולדות שיוולדות בבית החולים (או הגיעו אליו מיד לאחר הלידה), לבין נשים שיוולדות חוץ-אשפוזיות, ובעיקר בלידות בית, בכל הקשור למתן מענק לידה.

יודגש, כי ארגון הבריאות העולמי מכיר בבטיחותן של לידות בית, ובמדינות מפותחות מסוימות כגון בריטניה, קנדה והולנד מתקיימות לידות בית כחלק ממערך שירותי הבריאות הציבוריים. בבריטניה, לדוגמה, נערך לאחרונה מחקר מקיף בהזמנת הממשלה על בטיחותן של לידות חוץ-אשפוזיות. בעקבות המחקר אף הוחלט להמליץ לנשים בסיכון נמוך ובלידה חוזרת ללדת בביתן או במרכז לידה, וכן להציע לכל הנשים את האפשרות לבחור בין לידה בבית חולים, לידה בבית או לידה במרכז. בשנת 1953, בימיה הראשונים של המדינה, חוקק חוק ביטוח לאומי, ונקבע בו כי מענק הלידה יוענק רק ליולדות ש"הזדקקו לאשפוז". המטרה המוצהרת של תנאי זה היתה לתמרץ נשים ללדת בבית החולים ולא בבתיהן בהיעדר סיוע רפואי. החשש העיקרי של המחוקק היה שנשים ילדו בביתן ללא כל סיוע רפואי, ונגע בעיקר לנשים מאוכלוסיות מוחלשות כגון חרדיות, ערביות ובדואיות. היום, בחלוף כ-60 שנה, כ-99% מהלידות בישראל מתקיימות בבית החולים. נשים היולדות בבית עושות זאת בליווי מיילדות מוסמכות, תוך פיקוח רפואי ובעזרת ציוד רפואי הולם. לאור שינויים מרחיקי לכת אלה, ברור שהיום אין עוד צורך או טעם בשימוש במענק הלידה כתמריץ להניע נשים ללדת בבית החולים. מעבר לכך, מענק הלידה מוגדר על ידי המוסד לביטוח לאומי כ"תשלום ליולדת עבור השתתפות בהוצאות הראשונות בגין הלידה" (כך על פי אתר המוסד). הגיעה העת שהמענק ישמש אך ורק למטרותו הסוציאלית המקורית, שהיא סיוע למשפחה בגין ההוצאות על תינוק חדש - שכן כל ילוד זכאי לתמיכה בראשית חייו, ללא אפליה וללא קשר לדרך שבה נולד.

עמדת ארגון "נשים קוראות ללדת" לגבי התנאים המוצעים למתן המענק בלידות חוץ-אשפוזיות:

1. התניית המענק בביצוע בדיקת סקר יילודים (PKU) - ראשית, יש להדגיש שמילדות בית מבצעות את הבדיקה בביתה של היולדת, ולמיטב ידיעתנו כמעט כל יולדות הבית בוחרות לבצע את הבדיקה. שנית, וחשוב לא פחות, אין התניה כזאת של המענק כאשר מדובר בלידות המתקיימות בבית החולים. כלומר, אישה היולדת בבית החולים רשאית להחליט שלא לבצע לתינוקה את הבדיקה, ועדיין תהיה זכאית למענק הלידה. על כן, התניית מתן המענק בביצוע בדיקת ה-PKU רק בלידות בית פירושה אפליה פסולה. מעבר לכך זוהי

כאמור התניה מיותרת: לכאורה היא נועדה להבטיח שגם בלידות בית הבדיקה תתבצע, אך זהו כבר המצב כיום!

2. מתן המענק אך ורק בלידות המתקיימות על פי הקריטריונים שקבע משרד הבריאות בחוזר לידות בית (חוזר מינהל הרפואה 17/2012): עמדת ארגון "נשים קוראות ללדת" היא שחוזר לידות הבית הינו בעייתי, הן מבחינה מקצועית-בטיחותית והן מבחינה אתית ובהיבט זכויותיה של היולדת, ויש לשנותו. על כן, כל עוד החוזר אינו עומד בסטנדרטים מקצועיים ואתיים ראויים, אנו מתנגדות להתניה זאת.

חוזר לידות הבית בעייתי במיוחד בשני היבטים עיקריים:

ראשית, הוא מבוסס על הנחת מוצא שלפיה לידות בבית חולים הן בטוחות יותר לילודת וליילוד, על אף שגוף המחקר הקיים היום מעיד אחרת, וחלק מהקריטריונים שנקבעו בו הם שרירותיים ואינם מבוססי ראיות (evidence based). למשל, החוזר אוסר על קבלת לידות במרכזי לידה עצמאיים שאינם חלק מבתי חולים, על אף שהנתונים מהעולם מראים שמרכזי לידה הם בטוחים ותוצאותיהם המיילדותיות טובות.

שנית, החוזר אינו כולל פתרון לילודת שאינן עומדות בקריטריונים, ועל אף שהסבירו להן את הסיכונים והסיכויים הכרוכים בכך מבקשות ללדת בבית. בכך הוא פוגע פגיעה מהותית בזכותה של היולדת לאוטונומיה בקבלת החלטות הנוגעות לטיפול הרפואי שתקבל במהלך הלידה, זכות הנובעת מזכויותיה לכבוד ולהסכמה מדעת לטיפול רפואי, הקבועות בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996. חמור מכך, לפי הוראות הנוהל על מיילדת בית לנטוש יולדת, אם בעיצומה של לידה התרחשה אחת מההתוויות להעברת היולדת לבית החולים, והיולדת לא הסכימה לכך. זהו פגם חמור שנפל בנוהל, הן מבחינת הפגיעה הקשה בבטיחות הלידה והן מבחינת הפגיעה בזכותה של היולדת להסכמה מדעת.

3. התנאים הפרוצדורליים לקבלת המענק: על פי ההסדר המוצע, על מנת שהיולדת תקבל את המענק מיילדות הבית ידווחו למשרד הבריאות על הלידה, ומשרד הבריאות ידווח עליה לביטוח לאומי, שידאג לשלם את המענק לילודת. זהו הסדר מסורבל שלא לצורך. מדוע לא לאפשר למיילדת הבית לצייד את היולדת בטופס המאשר את קיום הלידה בבית, שהיולדת תעביר בעצמה למוסד לביטוח לאומי? לשם השוואה, כדי לרשום את היילוד במשרד הפנים המיילדת מציידת את היולדת בטפסים המתאימים, והיולדת ניגשת עם היילוד אל לשכת משרד הפנים לביצוע הרישום. אין סיבה לקיים פרוצדורה אחרת במקרה של מענק הלידה, והדרישה לפרוצדורה מסובכת ומועדת לטעויות עלולה לפגוע שלא לצורך באפשרות של היולדות למיצוי הזכות למענק.